

Cum l-au manipulat rușii pe regele Carol al II-lea

George I. Duca, aflat la Stockholm, în postul de consilier de Legatie, poarta în 1944 negocieri cu ambasadoarea Alexandra Kollontay în numele Conjuratilor de la Bucuresti: Regele, generalii rebeli si comunistii. Spre norocul istoricilor, el tine un Jurnal, ce va fi publicat la München sub titlul "Cronica unui român în veacul XX". Pe 7 iunie 1944, Duca noteaza despre o întâlnire a ambasadorului Frederic Nanu cu consilierul doamnei Kollontay, numitul Vladimir Semenov. Potrivit textului, "rusul a întrebat pe Nanu parerea lui personala privitoare la o eventuala restaurare a lui Carol...".

Nu-i o ratacire a lui George I. Duca. La ancheta din cadrul Procesului Patrascanu, Victor Radulescu-Pogoneanu, director adjunct al Cabinetului si Cifrului sub regimul Antonescu, declara ca în cursul negocierilor de la Stockholm s-a pus din partea Uniunii Sovietice o întrebare "relativa la modul cum ar fi privita în tara o eventuala revenire a fostului rege Carol al II-lea (care se pare ca avusese oarecare conversatii cu ambasadorul URSS în Mexic, Umanski)".

Nici George I. Duca, nici Victor Radulescu-Pogoneanu nu stiau ca Regele Carol al II-lea tinea un jurnal. Daca ar fi stiut si, mai ales, daca ar fi luat cunostinta de ce-si nota fostul suveran, ar fi aflat ca tarasenia s-a dovedit mult mai mare.

Totul a pornit de la un banal schimb de vorbe

Pe 17 iunie 1943, însărcinatul cu afaceri în Mexic, cehoslovacul Karel Wendell, împreuna cu nevasta-sa, prînzesc la exilatul Carol al II-lea. Un moment banal. Si unul dintre numeroasele momente de rutina într-o viata de exilat la mii de kilometri de tara. Seara, Carol al II-lea noteaza în Jurnal un fapt ce i se pare lui de o extrema importanta:

"La prînz, însărcinatul cu afaceri cehoslovac, Karel Wendell, si nevasta-sa, o iugoslava plina de entuziasm si patriotism. Lucrul cel mai important povestit de ei e ca ambasadorul Sovietelor, Umansky, arata ceva interes si simpatie pentru noi, mai ales de cînd a aflat ca mama Dudui(ei) era rusoaica. Pîna acum facea o înversunata propaganda împotriva noastra".

Primise doamna ambasador misiunea de a transmite un semnal?

Aruncase si ea o vorba, acolo, cum se întâmpla într-un un taifas la care conviii nu mai au ce sa-si spuna? Greu de raspuns fara raportarea la alte date semnificative. La Stockholm, în decembrie 1943, rusii îl contacteaza pe ambasadorul lui Antonescu, Frederic Nanu, tot printr-un intermediar: ziaristul bulgar Kiril Guranov. Si tot pretinzând ca e prieten la toarta cu cei de la Legatia Rusiei. Sigur e ca Regele se aprinde. Proportiile date unei pareri - si aceea presupusa - dezvaluie ca ambasadorul rus era urmarit cu interes. Altfel nu vad de ce ar fi remarcat Regele ca "e lucrul cel mai important". Atentia acordata lui Umansky se explica prin situatia de pe front. Ager în despicarea evenimentelor, Carol al II-lea sesizase ca rusii vor avea un cuvânt greu de spus în România. De aceea, tot ce era sovietic, inclusiv un ambasador dintr-o tara de la capatul Pamîntului, îl interesa. Din acest punct de vedere, Jurnalul din anii 1943-1944 socheaza prin locul urias ocupat de cetateanul numit Umansky. Fericirile si nefericirile Regelui depind de cele mai mici tresariri ale unui om. Nenorocita situatie pentru cineva care pâna nu demult provoca fericirile si nefericirile unei întregi clase politice!

Vineri, 23 iulie 1943, el trece pe curat informatiile date de un ziarist:

"Mult mai grava, Umansky ar fi primit ca instructiuni de la Moscova ca, daca ma-ntîlneste, sa ma ignoreze si sa încerce sa ma saboteze cît se poate mai mult. Acest lucru l-a spus cuiva si ar fi si aparut într-un ziar de aici. Informatorul meu a adaugat ca acest lucru îl mira din partea unui diplomat destept cum este. Am fost, trebuie sa marturisesc, destul de turburat de aceasta informatie".

Despre Umansky, Regele vorbeste si ambasadorului SUA în Mexic, George Messersmith. Pentru a descifra bizarul comportament al rusului:

"Ceea ce m-a împins astazi este problema sovietica si atitudinea, atît de agresiva, a lui Umansky, aici. Mi s-a raspuns ca acest lucru nu-l mira deloc, caci îl cunoaste din Washington, ca este un prost si cel mai teribil tip de oportunist". (sîmbata, 4 septembrie 1943)

Sau folosindu-l pe rus drept argument de presiune asupra americanilor:

"I-am mai povestit o reflexie a lui Umansky, privitor la refuzul vizei pentru Duduia, ca URSS n-ar fi procedat în acest fel, cu toata lipsa de simpatie ce ne poarta, la mijloc fiind o chestie de umanitate, care-i mai presus de toate". (joi, 30 septembrie 1943)

Fericirea de a se uita la tine

Nu stim daca Konstantin Alexandrovici Umansky, altfel un biet functionar trimis la mama Dracului, într-o tara fara prea mare importanta, avea habar de încercările sufletesti la care-l punea pe un domn, altfel bine, care-si zicea Fostul Rege al unei tari din Balcani. Hachitele sale nu sunt însa întâmplatoare. Se înscriau în planul diabolic de manipulare a lui Carol al II-lea. Fostul suveran n-avea de unde sa stie asta. De aceea, ramîne faptul. Si anume transformarea unui biet om în obiect de iscodire flamînda, cu interpretarea scarpinatului în cot si a mîinii duse la ceafa.

Despre ce face si ce gîndeste marele Umansky, Regele afla mai ales de la neobosita doamna Wendell. Ca si cum n-ar avea treaba pe acasa, doamna cu pricina e tot timpul pe la Curtile Valahe pentru a aduce ultimele stiri de pe frontul Umansky. În timp ce, din alte surse, Carol stie ca rusul îi e ostil, de la doamna Wendell afla numai lucruri bune. Sîmbata, 2 octombrie 1943, Jurnalul consemneaza:

"Spre seara, D-na Wendell a venit s-o vaza pe Duduia si i-a spus ca a cules de la Umansky ca URSS n-are nimic împotriva României, ca toata ura ei s-a cumulat împotriva Poloniei. Pentru prima data am observat la ea o nuanta de grija fata de Soviete".

Duminica, 3 octombrie 1943, are loc o serata la Ambasada SUA pentru aniversarea celor 60 de ani ai lui Messersmith. Carol si Duduia nu scapa prilejul de a-i oferi diplomatului un cadou, "o foarte frumoasa cutie cilindrica de argint pentru tigari cu foi, cu o inscriptie". Desi eroul bairamului

e ambasadorul american, desi sarbatoritul reprezinta ditamai Statele Unite, pentru Carol al II-lea singura persoana importanta e Umansky:

"Pentru mine, ce a fost mai interesant în aceasta seara a fost atitudinea lui Umansky. Fatalmente, n-am facut cunostinta, dar s-a purtat bine privind câteodata cu interes, dar într-un fel complet lipsit de obraznicie sau insistenta rau plasata. E un progres".

Sîmbata, 30 octombrie 1943, doamna Wendell e din nou acasa la Carol. Jurnalul își începe notatia cu o precizare mai mult decît semnificativa: "Ca întotdeauna, s-a vorbit de Umansky". De asta data zeul lui Carol își arata succesiv o fata rece si una calda. Musafira îi relateaza pîna la virgula vorbele rusului:

"Dupa-masa, a venit D-na Wendell, care mi-a adus o scrisoare de la Puritch, drept raspuns la a mea. E foarte amabila si spune ca a luat în considerare propunerea mea de a numi un reprezentant diplomatic iugoslav aici, în Mexico. Ca întotdeauna, s-a vorbit de Umansky, care a fost foarte obraznic si, de asta-data, m-a acuzat de a fi acela care a lasat sa treaca trupele germane împotriva URSS: absolut ridicol! Pe urma, s-a mai calmat si, dupa ce i s-a vorbit despre frumusetea Dudui(ei) ca sa reînnoade conversatia, a zis, chiar el, ca poporul ma vrea si ca chiar ungurii din Transilvania ma prefera la ai lor".

Întelegem de aici ca doamna Wendell taifasua cu Umansky despre cuplul valah. Ca ea juca rolul de avocat al Regelui. Dar si ca Umansky se ocupa de biografia lui Carol al II-lea:

Doamna cu pricina nu scapa nici un prilej de a-l tine la curent pe Rege cu oscilatiile ambasadorului URSS. Luni, 4 octombrie 1943, ea profita de pauza unui spectacol:

"Seara, la Opera, Aida, cu cîntareata Stella Roman. O reprezentatie foarte reusita din toate punctele de vedere, cîntareata foarte buna si foarte aplaudata. Într-o pauza, a venit D-na Wendell, care a spus Dudui(ei) ca Umansky s-a convins ca nu sunt germanofil, ramîne numai sa fie convins Stalin".

Rusii jucau pe mai multe fronturi

Ce rol îndeplineste doamna Wendell? Mai mult ca sigur cel asumat la Stockholm în decembrie 1943 de ziaristul bulgar Guranov. Nu-i exclusa si manifestarea unei firi simtitoare, sensibile la drama cuplului regal. Indiferent de motiv, doamna Wendell contribuie prin intensa sa activitate la iluzionarea deplina a Regelui. Duminica, 6 august 1944, Carol al II-lea noteaza:

"Duduia a vazut-o pe D-na Wendell, care continua a aduce stiri bune de la Umansky".

Lesne de priceput statura lui Umansky în constiinta lui Carol al II-lea, daca ne gîndim ca pîna si nevasta lui Umansky devine punct de reper. Miercuri, 26 aprilie 1944, Duduia merge la un ceai. Noteaza fostul Suveran: "unde s-a bucurat de atentii deosebite si demonstrative". Lucru extrem de important pentru Carol al II-lea, "de fata fiind d-na Umansky". Cele doua doamne, Padilla (sotia secretarului Afacerilor Straine din Mexic) si Messersmith (sotia ambasadorului american în Mexic) au fost dinadins asa de dragute cu Duduia, ca sa-i creasca actiunile la nevasta lui Umansky!

Toanele rusului își aveau un tîlc. Sîmbata, 22 ianuarie 1944, Carol noteaza:

"Suntem poftiti, luni, pentru dejun, la Legatia Frantei, iar marti dau prima lor mare receptie, la care nu suntem poftiti. În mod natural si potrivit cu toata dragostea ce am aratat-o Garreau Dombosleilor, era natural sa luam si noi parte la ea. Explicatia este ca Umansky, care continua, prin toate mijloacele, sa duca o campanie împotriva mea si cum francezii sunt foarte prieteni cu sovieticii si, pîna la un punct, sunt dependenti de Moscova, n-au libertatea de actiune a celorlalti, reprezentanti diplomatici. Probabil ca Umansky a facut o aluzie, ori presiune, în aceasta privinta,

mai ales după publicarea în Buletinul Ambasadei Sovietice din Washington a unei notițe care zicea că niciodată nu trebuie să mă întorc pe tronul României".

Dacă totul s-ar rezuma la vorbele purtate de madam Wendell, comportamentul lui Umansky ar fi simplu de explicat. Un ambasador uitat într-un colț al lumii, jucându-se cu vorbele despre acel domn care-și zice Regele României. Numai că afacerea cu Buletinul Ambasadei dezvăluie un tîlc mai profund. Rusul avea misiunea să-l fiarbă pe Carol în suc propriu!

Marti, 25 aprilie 1944. Jurnalul se oprește din nou în dreptul lui Umansky. De data asta, vestile ajung la Carol al II-lea printr-un ocol: doamna Wendell - Dudaia. Și cu toate acestea, nu poate fi pusă pe seama ocolului schimbarea de atitudine. Rusul urmează o tactică abilă, folosită din plin de Moscova în relațiile cu toate forțele românești gata să-i ofere țara pe tavă: Regele, Iuliu Maniu, Tatarescu. E tactică de a le ține pe fiecare în stand-by prin comedia negocierilor, în timp ce ea acționează militar în Moldova. Cea mai bună dovadă: rusul declară netam - nesam că dorește abolit Diktatul de la Viena:

"Dudaia, după masă, a avut o interesantă conversație cu D-na Wendell, ca întotdeauna, stiri de la Umansky. Acesta, pare-se, s-a calmăt mult, nu mai înjură, chiar zice că URSS (ului) îi este complet indiferent cine este pe Tronul României, n-are nici o preferință și nu dorește să se amestece în politica noastră interioară, n-are pretențiuni teritoriale (afară de acelea ce le-a luat) și dorește ieșirea României din război. Are o ură neîmpacată împotriva Ungariei și dorește să restituie României întreaga Transilvanie. În general, lucruri bune".

Nevoia de putere - pare-se - face din om nu numai fiară, dar și oaie. Carol al II-lea nu se întreaba cum de se întâmplă că un ambasador și nu unul oarecare - ci chiar ambasadorul URSS, supus pînă la virgula disciplinei staliniste, trancaleste cu o doamnă de la ambasada altui stat despre relațiile Moscovei cu Ungaria, dar mai ales despre dorința ca România să iasă din război.

2 mai 1944 e o zi de răsucire în batalia lui Carol pentru a le pica sovieticilor cu tronul. De la Pangal sosește o telegramă despre tratativele de la Cairo. Nu știm de unde a scos expeditorul știrea că Stirbey ar putea fi declarat regent. În orice caz, Pangal are o idee:

"În consecință, recomandă de a se lua legătura cu Sovietele și de a le propune formarea unui guvern român pe teritoriul românesc, și ca eu să mă proclam regent". Mișcarea l-ar contracara pe Stirbey. Dacă dușmanul e cu americanii, Carol trebuie să-i dea șah cu sovieticii. Pe Rege, varianta estică îl surprinde:

"Această propunere a fost așa o surprindere pentru mine, că, la început, n-am știut ce (să) fac. Ernest insistă foarte mult să se poie imediat în executie. Dudaia, fără a fi atât de entuziasmată (...)".

Din motive care ne scapă, Jurnalului îi lipsesc cîteva pagini. Din cartea lui Paul de România știm că Urdareanu e trimis la Umansky cu propunerea. Ce s-a petrecut la ambasada rusa aflăm din notele lui Carol al II-lea:

"A promis să transmită întocmai la Moscova. Ca om practic, nu s-a încurcat în teorii și recriminări asupra trecutului, singurele întrebări ce le-a pus au fost asupra persoanelor și a informațiilor ce le am din Tara. Ernest, foarte loial, l-a umflat pe Pangal".

Umansky nu se mai joacă de-a soarele și pisica. Avea mandat să treacă la cea de a doua etapă: a receptivității. Fără a banui o clipă că ar putea fi o cacealma, Carol ia totul ca o schimbare de destin. E atât de convins de seriozitatea demersului, încît simte nevoia unor justificări:

"Iata si aceasta noua si neasteptata faza a activitatii mele inceputa, si am sentimentul ca pot privi viitorul cu mai multa încredere. Scrupule n-am de a fi facut acest gest, caci, timp de patru ani, am încercat tot ce era posibil cu anglo-saxonii si, în mod sistematic, am fost continuu refuzat si jignit. Îmi pare numai rau de prietenul meu Messersmith, dar el fiind functionar, nu pot sa-l pui într-o situatie grea".

Cînd americanii sunt inferiori rusilor

Autorul Însemnarilor are dreptate. Anglo-saxonii îl refuzasera sistematic. Nu acesta e însa motivul negustoriei cu sovieticii. Cinismul personajului își spune cuvîntul. Pariase pe anglo-saxoni cîta vreme se mai credea într-o debarcare aliata în Balcani. Cînd s-a conturat ocuparea Romîniei de catre rusi, Carol a schimbat foaia. Ramîne, totusi, demn de consemnat efortul de a gasi justificare unui gest îndoielnic. Din nevoia de a se confirma, el gaseste un pretext de mustrari în comportamentul de razboi al Aliatilor, în timp ce rusilor li se descopera atitudini benefice. Ba, mai mult, potrivit însemnarii din 17 iulie 1944, e apreciat la sovietici pîna si sistemul de promovare a cadrelor:

"Am avut, azi, mai mult ragaz de gîndit si m-am gîndit cum acesti generali anglo-saxoni, mai ales americanii, conduc razboiul. Se vorbeste mult de brutalitatea germana, aceste metode însa au si fost adoptate de ei, mai ales în ceea ce priveste bombardamentele aeriene, cum au fost, de pilda, acelea de la Bucuresti si Berlin. Orice bombardament, cu cel mai mic scop militar, se poate pricepe, dar acestea cari ating mai ales populatia civila depasesc masura. Si în razboiul terestru au metode cari sunt, pur si simplu, metode de forta, nu exista nici o fineta de arta militara. Printr-o cantitate covîrsitoare de material, cu cheltuieli supraastronomice, înainteaza distrugînd totul în calea lor. Sa luam de pilda operatiunea de la Cassino, care mi se pare una din cele mai stupide din acest razboiu. Au trecut numai prin darîmare, fara nici o actiune tactica, nici macar strategica, numai cînd contingentele franceze si poloneze au întreprins actiuni de flanc si au ocupat pozitiuni mai bune decît ale germanilor, au putut trece si înainta. Istoria militara va înregistra toate acestea si, fara doar si poate, nu va fi spre lauda comandantilor. Sa ma bata Dumnezeu, dar am impresia ca aceste distrugerii convin conducatorilor, ca sa nu ramîna puternica decît civilizatiunea anglo-saxona si ca celelalte tari avînd atîtea de refacut, puterea lor de dominare va fi mai usoara. Sovietele sunt mai cuminti si generalii lor de mai mare valoare. În USA, alegerea sefiilor militari se face dupa criterii politice si determinate de simpatii civile. Un MacArthur si un Marshall sunt pusi în pozitii operative secundare, pentru ca popularitatea lor sa nu eclipseze elementele politice. Aceasta se numeste democratie. Vai de ea! Daca democratia însemneaza dominatia mediocritatilor, ea nu va putea supravietui în forma ei actuala".

La mii de kilometri distanta, la Stockholm, un alt brav român, consilierul de Legatie George I. Duca se straduia si el sa intre pe sub pielea rusilor. În numele conspiratorilor de la Bucuresti. Pe 27 mai, el noteaza în Jurnalul sau, "Cronica unui român în secolul XX" ce i-a zis ambasadoarei URSS Alexandra Kollontai. Si anume ca "în urma neomenoaselor bombardamente" din 4 aprilie opinia publica din Romînia "s-a întors partial împotriva aliatilor occidentali", în timp ce "*rusii au cîstigat, în schimb, din pricina abtinerii lor de a distruge sistematic orasele noastre*". Slugarnicia fata de iminentul ocupant nu e nici macar originala!

Carol al II-lea vrea atît de mult sa ne convinga ca negustoria cu sovieticii e buna încît ajunge sa-i critice pe americani si în plan politic. De Ziua Americii, 4 iulie 1944, el se dezlantauie:

"Sarbatoarea nationala a(i) USA. Aceasta zi ma face sa ma gîndesc la toate ce sunt si, mai ales, la acele ce ar fi putut fi. E un pacat pentru lumea întreaga ca aceasta natiune are atîtea scaderi, atîtea lipsuri de întelegere a altor natiuni si a altor mentalitati. Azi se simt tari si indispensabili lumii, deci vor sa impuie felul lor de a gîndi, felul lor de a vedea lucrurile si, aceasta, adesea, nu se potriveste cu felul celorlalti, de aici frecari, de aici constatarea ca n-au reusit sa se faca iubiti. E pacat, mare pacat. Democratia lor este idealistica, dar este mai ales de vorbe, de fapt la ei domneste o tiranie, o dictatura, ace(e) a presedintelui, care, la rîndul lui, este, adesea, robul

partidului, scuza pentru aceasta este ca e bazata pe vointa, rolul poporului. Ceea ce deformeaza si acolo democratia, ca în multe alte locuri, este ca adevaratul stapîn este tot M(aria) s(a). Banul are si o nemaipomenita si inconstienta conceptie a libertatii Presei".

Timpul trece nemilos. De la sovietici nici un semn. Nerabdator, pe 5 iunie 1944, Carol îl trimite pe Urdareanu la Umansky:

"Lucrul important astazi a fost vizita pe care a facut-o Ernest lui Umansky. Eram cam necajit de lipsa de stiri din acest sector. A fost bine si amabil primit. Pîna acum n-a venit nici un raspuns, dar ambasadorul i-a pus unele întrebări interesante. Prima, asupra popularitatii mele, i s-au dat explicatii relative la actiunea mea pentru taranime si a aderentilor mei în cercurile politice, s-au aratat si cauzele neînțelegerii cu Maniu & Co.

Acesta a dus vorba si asupra rapirii Basarabiei si s-a pus la punct ca eu am cedat, spre a nu pierde prietenia (vorba sa fie) Sovietelor, mai ales ca Fabricius m-a facut sa înțeleg ca va avea loc un conflict germano-sovietic. Umansky a parut foarte multumit de aceste explicatii".

Din dialogul relatat, pîna si o poetesa visatoare ar pricepe ca rusul practica viclenia diplomatica. Hotarîrile de la Kremlin nu depind de el nici cît negrul de sub vîrful unghiilor. Totusi, într-un chip care-l face duos, Carol se zbate sa-l convinga ca-i un aliat convins al marelui popor sovietic. Afacerea cu sovieticii face si mai fertil terenul pentru tot felul de stiri supraoptimiste. Potrivit Notei de luni, 7 august 1944, parintele Moraru îi trimite Dudaiei o scrisoare de la New York:

"Punctul interesant din scrisoare este ca a vazut pe cineva care a avut stiri din tara. Pare-se ca la o întrebare pusa de sovietici populatiei din judetele Botosani, Dorohoi, ca ce guvern doresc, raspunsul a fost ca <Vrem pe Carol>. Aceasta stire, confirmînd cele ce le-a spus Pangal, este o mare bucurie sufleteasca. În toate mizeri(i)le prin care am trecut, acest sentiment, ca poporul pentru care am muncit cu drag 10 ani, nu numai ca nu m-a uitat, dar si ma doreste, este un lucru mare".

Pe 23 iunie 1944, Mihai Antonescu trimite ambasadelor din Ankara, Lisabona, Madrid si Stockholm o Comunicare prin care cere diplomatilor români sa spuna adevarul despre comportamentul rusilor în Moldova. Punctul 6 al enumerării abuzurilor rusesti se refera la urmatoarele:

"Se face propaganda pentru regele Carol II si împotriva regelui Mihai (...). Stirea primita de Carol al II-lea în Mexic rezulta dintr-o manevra ruseasca. Pentru a-i întreține fostului Suveran iluziile si pentru a-l santaja pe Mihai.

Pîna acum, Umansky e un personaj abstract, comunicîndu-i fostului Rege simpatia prin neobosita doamna Wendell. Pe 18 iulie 1944, Jurnalul fixeaza un eveniment - Umansky vrea sa-l cunoasca personal:

"Altfel, nimica important, afara de dorinta lui Umansky sa-mi fie prezentat mîine seara, la Ambasada USA. Cere o conversatie scurta si anodina si nebatatoare la ochi. Mai ales de dragii lui prieteni de acolo nu vrea sa arate nimic. Sunt de acord, e bine însa ca gheata sa fie sparta". În seara zilei de 22 iulie 1944, Carol al II-lea își îndeplineste visul. Îl cunoaste pe Umansky în carne si oase:

"Dupa-amiaza, am lucrat nitel. Seara, mare cina la Ambasada USA. S-a(u) petrecut toate cum s-au prevazut. Ernest mi l-a prezentat pe Umansky, cu care am vorbit nitel lucruri de mica importanta. În decursul serii, am mai avut prilejul de a vorbi, de doua ori, l-am gasit foarte agreabil, vorbeste perfect atît englezeste, cît si frantuzeste".

Era de prevazut ca fostul Rege va avea o noapte framîntata. Framîntata de o singura întrebare: a trecut bine examenul Umansky? A doua zi are toate motivele sa-si noteze pîna la surescitare:

"Cu un surîs, am auzit de dimineata, telefoanele zbîrniind, era D-na Wendell, care-l si vazuse pe Umansky. Pare-se ca este foarte multumit de cunostinta facuta, a declarat ca ne-a gasit, pe Duduia si pe mine, foarte agreabili. Cine este persoana cea mai fericita de acest eveniment este tocmai D-na Wendell, caci dorea de mult aceasta apropiere si a lucrat mult pentru ea".

Se apropie 23 august 1944!

8 august 1944. Sovieticii luasera deja legatura cu Palatul Regal de la Bucuresti. Carol n-are de unde sa stie asta. Umansky avea cunostinta de afacere? Probabil ca nu. Era un simplu pion si el. Explicabil, poate, de ce, la insistentele Regelui, evita un raspuns precis:

"Pe la 7 si jumătate, un cocktail la Heddy Linthicum. Era si Umansky, ca si prima data, extrem de amabil, nevasta-sa chiar s-a detasat din grupul în care era ca sa-mi spuie buna seara. De asta-data, dupa cîteva cuvinte banale, mi-a spus ca a transmis ad-litteram, la Moscova, cele ce i-a spus Dl. Urdareanu. Replica mea a fost ca niciodata nu m-am îndoit de aceasta, dar ca raspunsul întîrzie. Dar, zice el, lasa portile deschise si ca pe frontul român nu se ataca. l-am mai spus ca cu cît întîrzie, cu atît se apropie iarna si ca unul din scopurile mele este de a avea timp, înainte de a fi prea frig, de a face ceva pentru populatie, a raspuns ca trebuie sa fie mare mizerie si ca spera ca raspunsul nu va întîrzia mult".

Carol devine tot mai nerabdator. Si el si Duduia traiesc în asteptarea unei clarificari:

"Lipsa unui raspuns de la Moscova ne paralizeaza complet. Fie alba, fie neagra, numai sa vie, ca sa stiu ce este de facut". (luni, 7 august 1944)

Sub acest semn, pe 14 august 1944, el scrie:

"Ernest s-a dus la Umansky, ca sa-i vorbeasca de ac(celerarea) chestiunii, rezultatul a fost destul de vag. Lucru interesant, ca din conversatie reiese ca ambasadorul ma credea fericitul posesor a(i) 20 milioane de dolari si a fost foarte mirat a sti ca averea mea este departe de aceasta suma".

Aceiasi atitudine echivoca a rusului e consemnata si pe 16 august:

"A sosit de la Pangal o telegrama, care indica ca tratativele lui Stirbey continua si împinge la actiune, spunînd ca, atît elementele civile, cît si cele militare asteapta. Ernest, spre seara, s-a

duș cu telegrama la Umansky, care a parut interesat și a promis să înștiințeze imediat Moscova. El are aerul de a pune, dacă nu înimă, cel puțin multă bună voință în chestiune".

Ca să fie penibil pînă la capăt

Pe acest fond cade vestea lui 23 august 1944: *"Azi noapte, Mihaila a citit la Radio o proclamație către popor, prin care anunța caderea lui Antonescu, încheierea unui armistitiu cu URSS și trecerea României de partea Națiunilor Unite. În același timp, anunța formarea unui guvern sub președinția generalului Șanătescu, cu Maniu și Dinu Brătianu, cu miniștri fără portofoliu.*

După primul moment de stupefacție, căci s-a aplicat întocmai programul meu, a urmat unul de dezgust față de atitudinea Sovietelor, care, acum clar se vede, au jucat pe două tablouri și au ales pe cel din Tăr, ca fiind cel mai ușor. Pe mine m-au ținut cu vorba timp de cinci luni. Iar acum iată că acel escroc politic, Maniu, cîștiga prima mînsă împotriva mea. Pentru țară este o soluție fericită, pentru mine însă una mult mai puțin. Atît îmi mai lipsea la starea mea de nervi, aceasta știre destul de bună. Acum, în toate acțiunile mele politice, trebuie să mă-nîlțesc cu sinistru figură a lui Iuliu Maniu".

Regele își da seama că-a fost tras pe sfoară. Se enervează rău de tot, mai ales că apare din nou eternul său dușman: Maniu. Jurnaliștii navelesc să-i ia declarații. Lumea îl felicită. Se arată și el bucuros. În sufletul lui e însă altceva. Pe 24 august notează:

"Rezultatul a fost pentru mine oribil și m-a pus într-un hal de nervi nemaipomenit. În acțiunea care voiam să-o duc era poate o doză de donchisotism, dar, mai ales, o dorință de a-mi sluji Patria și, în același timp, prin acțiunea mea personală, avînd pe Dudaia alături, să pot să-i creez o situație, în sfîrșit demnă și recunoscută. Prin ceea ce s-a întîmplat, pentru un moment, s-a prăbușit și intrarea în joc a lui Maniu face, din nou, totul mult mai greu. Iată cauza halului meu de nervi, cauza cări nu vreau să-o marturisesc Dudaiei".

Ca să fie penibil pînă la capăt, mai face un gest. Îl trimite pe Urdareanu la Umansky:

"Ernest a fost la Umansky, ca să-i comunice că mă bucur de ceea ce s-a întîmplat și, în același timp, să-i mulțumească pentru atitudinea lui personală. De fapt, mai mult ca să-i treacă sub nas că procedeul sovietic n-a fost egal; la acest din urmă punct, deși a admis-o, că guvernul sovietic a făcut un act de lealitate față de mine, care, dacă ar recunoaște-o, ar șterge orice umbră de amarăciune. Pare foarte bine informat despre toate, dar totuși era interesat să știe că, în formația actuală, sunt oameni cări mi-au fost devotați și cări, pînă la septembrie 1940, au fost în funcție. Ernest încearcă un joc foarte greu, acela de a arăta că tot ce s-a întîmplat s-a făcut cu cunoscința și din îndemnul meu.

Din punct de vedere al nervilor, m-am calmă complet". (vineri, 25 august 1944)

În precipitarea de la 23 august, îi trimite o telegramă lui Mihail. Răspunsul întîrzie. Iar cînd sosește, e dezamăgire prin laconismul nejustificat:

"Am avut marea bucurie de a primi, astăzi, răspunsul de la Mihaila. Deși cam seacă și nerăspunzînd la întrebarea mea, mi-a făcut mare plăcere. Suna astfel: <Nu mi-am făcut decît datoria. Mihail R.>. A fost trimisă prin mijlocirea Legăției Române din Lisabona și i-a(u) trebuit 10 zile din București la Mexico. E o probă că, la nevoie, se poate corespunde, și asta e foarte bine". (marti, 19 septembrie 1944)

În țară, evenimentele se succed rapid într-o direcție fatală: cea a sovietizării. Tronul lui Mihail e amenințat. Carol al II-lea continuă însă să speră. Pe 26 februarie 1945, cu puțin înainte de instalarea guvernului Groza, el trece în Jurnal următoarele:

"Lucrul cel mai interesant este conversația ce a avut-o Dudaia cu Carvalho, spunînd că sovieticii sunt convinși că lucrurile nu pot merge în România fără mine și că ei doresc întoarcerea mea. Pe

de alta parte, a zis ca lumea începe a-si da seama de toate nedreptatile ce mi s-au facut si cît de mincinoase au fost cele ce s-au spus asupra mea. Cît despre Dudaia, ca ea a cîstigat consideratiunea tuturor".

25 august 1945. În România situatia e catastrofala. Mihai a intrat în greva Regala. Sovieticii fac si desfac. Fostul Rege noteaza însa în Jurnal:

"Dimineata, ziarele au publicat ca ma-ntorc în Europa cu scopul de a recuceri Tronul, tot chestiunea unui posibil ajutor din partea URSS. Am dat o declaratie, zicînd ca plecarea mea n-are nici un scop politic si ca nu voi întreprinde nici o actiune cari sa fie daunatoare lui Mihaita.

Spre seara, Dudaia a primit pe D-na Salabert, sosita direct din Paris si care aduce stiri proaspete de acolo si din Tara. Ea insista asupra unui punct, pentru mine foarte important, ca majoritatea Tarii este pentru mine si ca doreste întoarcerea mea. Prizonierii francezi întorsi din Tara au adus aceasta stire, spunînd ca 85% daca nu 100% sunt pentru mine. Mai spune si ca în Franta am o foarte buna presa, din cauza atitudinii mele în chestiunea Czechoslovaciei; a vorbit cu generalul Koenig, care s-a exprimat cu entuziasm asupra mea. Chiar daca n-am ambitii, acesti stiri îmi fac placere".

Mai mult, Carol al II-lea se crede atît de important încît, pe 16 decembrie, cînd americanii cazusera la pace cu sovieticii în chestiunea României, îsi pune problema de a alege între rusi si englezi:

"Toate conjuncturile sunt permise. Urdareanu are o singura teama, sa nu strice lucrurile cu Sovietele. Pe de alta parte, mersul meu în Anglia mi-ar schimba complet situatia în lume, ridicarea acestui tabu, încetarea acestei nedrepte persecutii mi-ar face mult bine. Oare englezii îsi dau seama ca situatia lui Mihaita e subreda, ca URSS ar fi privind spre mine si deci nu vor sa piarda un atu? Sunt destul de intrigat. Prefer sa lucrez cu englezi (i) decît cu sovieticii".

Hîrjoana cu Ana Pauker

Am exagera punînd totul pe seama iluzionarii infantile. Pentru afacerea cu sovieticii, Regele avea drept argument succesul politicii sale interne de la Restauratia din 8 iunie 1930 pîna la abdicarea din septembrie 1940. Mai degraba amoral decît imoral, Carol al II-lea a dovedit o maiestrie inegalabila în a-i manipula pe aproape toti politicienii bastinasi. Tactica exersata poate fi denumita drept cea a basculei. Sprijinirea pe un partid sau pe un grup dintr-un partid pentru a-si lichida adversarul principal. Dupa ce acesta dispare de pe scena politica, gratie ajutorului neprecupetit dat, în contra loialitatii, de catre un alt partid sau alta grupare, vine rîndul aliatului dintîi. Astfel au fost macinate formatiuni de mare traditie, au fost naruite fundamentele pluralismului românesc, au fost compromise mari personalitati. Preluata din instinct de la Stalin, si el manevrînd cînd pe un flanc, cînd pe altul, pentru a ramîne singur stapîn în Rusia, tactica s-a dovedit dezastruoasa în plan extern. Cu Hitler, acest joc pe doua planuri n-a mai mers. Cum n-a mai mers nici cu sovieticii si nici cu anglo-saxonii.

Ca e vorba nu atît de iluzionare, cît de o aplicare a cinismului în politica de dupa debarcare o dovedeste hîrjoana cu Ana Pauker. Rusii mai gasesc prilejul de a-l exploata înca o data. Vara lui 1945 e în România anotimpul grevei Regale. Desi, pîna la urma chestiunea e rezolvata prin complicitatea occidentalilor, sovieticilor le clipeste un bec de alarma deasupra lui Mihai I. Omul pare nesigur. Drept urmare, aflata la Paris, Ana Pauker face sa parvina în presa comunista zvonul ca PCR ar fi favorabil revenirii lui Carol al II-lea. Fostul Rege se agata de aceasta stire cu toata disperarea celui trecut pe linie moarta. Pe 21 ianuarie 1946, el noteaza în Jurnal cu toata seriozitatea de care e în stare:

"La cina, Faurii. El a primit stiri din Elvetia. Franasovici s-a purtat prost, a voit sa organizeze o lovitura în Tara, ca sa detroneze pe Mihaita, si sa puie în loc pe Nicolae, cu el, presedintele

Consiliului. Ana Pauker, care a fost la Paris, ar fi o partizana a restauratiei mele, un semn mai mult ca sunt sustinut sub mîna de Soviete".

Regele ceruse viza pentru Franta. O viza a carei aprobare întîrzia. Pe 6 februarie 1946 Carol noteaza în Jurnal ca depesele United Press informeaza despre promisiunea comunistilor francezi ca guvernul o sa-i dea lui viza: "Duduia crede ca ar putea fi o actiune a Anei Pauker". Pe 25 martie 1946 afla ca Ana Pauker i-ar fi cerut asta lui George Bidault:

"Un alt detaliu interesant este ca Ana Pauker ar fi cerut lui Bidault sa-mi acorde viza. Desi el este, personal, foarte favorabil, nu vrea .